

מרון הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך: אין התפילה על החולה נכללת במצות ביקור חולים אלא דווקא כשמתפלל בשעת הביקור, רק שאין צריך להתפלל בפניו ממש, אדרבה, לפעמים מוטב שיפוש לצדדים, שלא ירגיש החולה וידאג, אלא אפשר גם בחדר סמוך. גם מה שמברכו כשנפרד ממנו בברכת "רפואה שלימה" חשוב תפילה.

אבל כשאינו מתפלל בבית החולה, אין התפילה נכללת במצות ביקור חולים. (הליכות שלמה ח' הערה 63)

מעשה נפלא סח לי הגאון רבי אפרים גרינבלט, תלמיד מובהק של מרון הגאון רבי משה פיינשטיין, הסיפור נסוב אודות תלמיד חכם אחד – אשר ביקש להשאר עלום שם, הוא חלה בלבו והוזקק לעבור ניתוח לב. אותו תלמיד חכם שהיה גם ממקורבי רבי משה סיפר על השתלשלות העניינים עד לביצוע הניתוח בו היה רבי משה פיינשטיין מעורב בכל השלבים. וזה סיפורו:

הדבר היה לפני עשרות שנים. הרופאים קבעו שאני זקוק בדחיפות לניתוח לב. בעיר מגורי לא היה מרכז רפואי גדול, והרופא מנתח הלב היחיד לא היה מנוסה דיו, אולי ניתח במשך השנים כמה עשרות חולים. לעומת זאת במרחק של כאלף ק"מ מביתי שכן מרכז רפואי גדול ונחשב, בו עבדו רופאים ידועי שם, חלקם מנתחים אשר ביצעו מאות ניתוחי לב והיו בעלי נסיון רב. ידידים וקרובים יעצו לי כדבר פשוט לבצע את הניתוח במרכז הרפואי הגדול, על אף ריחוק המקום.

אך אני בהיותי מקורב לרבי משה פיינשטיין לא חשבתי להחליט על צעדי לבדי, אלא לשאול את ר' משה מה לעשות וכהכרעתו כן אעשה.

שאלתי את ר' משה והוא השיבני בשאלה: "כמה ניתוחי לב עשה כבר הרופא בבית החולים בעירך". לא ידעתי להשיבו ואמרתי שאברר זאת. בשיחת טלפון לרופא, נתברר שאני עומד לעבור אצלו את הניתוח מספר עשרים ותשעה, דהיינו שהרופא ניתח עד עתה רק עשרים ושמונה אנשים.

טילפנתי לר' משה וסיפרתי לי זאת. לפליאתי השיב ר' משה: "עשרים ושמונה ניתוחים אין זה מעט, אם תלך להנתח אצל הרופא הגדול באותה עיר רחוקה, הרי אין לך מכירים שם ומי יבוא לביקרך, תשכב שם בודד והדבר איננו טוב. לכן תעשה את הניתוח בעיר שלך, על אף חוסר הנסיון הרב, באופן זה יבואו לביקרך ידידים, ישמחו אותך ויעזרו לך, ומה עוד שעל ידי זה תזכה אותם במצוות ביקור חולים אשר רב שכרה!"

"וירא אליו - לבקר את החולה". (ח"י א) מצות ביקור חולים "מצוה יקרה". ("בן יהודה" נדרים לט: ועיי"ש) "מהמצוות היותר גדולות". (מהר"ל שם)

עניני חולים ורפואות נמצאים פעמים רבות בפרשת השבוע

ה' ביקור חולים-אברהם. (סוטה די). שלישי למילה. (ב"מ פ: ועוד)
"כחום היום" (ח"י א) "שמש צדקה ומרפא בכנפיה" - הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה, צדיקים מתרפאים בה ... (נדרים ח. ב"ר מ"ח ח)
"אחרי בלותי היתה לי עדנה..." (י"ח י"ב-ג) חזרה לימי עלומיה.

"כי ידעתיו למען אשר יצוה - זו ביקור חולים". (ב"ר מ"ט ד)

"ויכלו המים" ישמעאל, שדרך חולים לשתות הרבה. (כ"א ט"ו שם)
"באשר הוא שם" - יפה תפילת החולה על עצמו. (ב"ר נ"ג י"ד)

"מעשים אשר לא יעשו" - מכה שלא הורגלה לבא על בריה ... עצירת כל נקבים. (כ"ח רש"י) "וירפא אלקים את אבימלך". (כ"י י"ז)

"וה' פקד את שרה". (כ"א א) שכל המבקש רחמים על חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה - ריפא את שרה קודם שריפא את אבימלך. (ב"ק צב. ועיי"ן שפ"ח) נפקדו כל העקריות. (י"ז ט"ז)

"ותלד שרה לאברהם בן" - יש מצות ביקור חולים בביקור יולדת. ("תורת היולדת" ל"ה ח) עד שלושים יום נחשבת חולה ומצוה לעזור ולבקר אצלה. (הגאון רבי אפרים גרינבלט - "ביקור חולים" בהלכה ואגדה) רופא עינים לא היה עוזר להם... "הוכו בסנורים - מכת עורוץ".

הגאון רבי חיים גריינמן: מוטב לבקר שני חולים כל אחד מעט, שבכך מוסיף מצוה נוספת של ביקור חולים, מאשר לשהות אצל חולה אחד זמן רב. (חוב"ב נדרים לט: כמובא בח"ח במצוות הלואה וצדקה)

הגאון רבי יעקב קמיניצקי סיפר על רב אחד שבא לבקר חולה תלמיד חכם, ונשאר שם זמן רב...

כשהחולה לא הרגיש טוב וראה שהמבקר בכל זאת לא עוזב, אמר למבקר, האם כבודו יודע השיעור שנתנו חכמים לקיים מצות ביקור חולים, הלא הגמרא בנדרים אומרת שמצות ביקור חולים ניתן לקיימה גם מאה פעמים ביום, אם כן בהכרח שהמצוה מתקיימת בזמן מועט.

(במחיצת רבינו")

"כל המבקר את החולה נוטל אחד משישים מחוליו?" (גדלים לט:)

יש להבין, מה ביאור דברי הגמרא הללו
ביאר זאת החידושי הרי"ם, על פי מעשה: פעם תלמידו של האר"י
הקדוש, רבי שמואל אוזידא נכנס לחדרו והאר"י קם מפניו...
רבי חיים ויטל שהיה במקום, נתפלא על הדבר, שיעמוד הרב
מפני תלמידו, מה זאת?! השיבו רבינו: "לא מפני עמדתך, אלא
מפניו של רבי פנחס בן יאיר שנתלווה אליו, וזה מפני שרבי
שמואל אוזידא עשה מצוה שרבי פנחס בן יאיר היה רגיל בה."
לפי זה מתבאר מדוע המבקר חולים נוטל מעט מחוליו של
החולה, על פי דברי רבי שמעון בר יוחאי האומר (ב"ב טו): אבן
טובה היתה תלויה בצווארו של אברהם אבינו, כל חולה הרואה
אותה מיד התרפא.

גם כאן, כאשר אדם הולך לקיים מצות חסד של ביקור חולים,
מתלווה אליו אברהם אבינו, עמוד החסד מרפא החולים, נכון
שאין החולה מתרפא לגמרי, אך מעט מן החולי ניטל ממנו
מכוחו של אברהם המתלווה למבקר. (דברי תורה" לרבי ממונקטש)

הגאון רבי אליהו רגולר אף שהיה גדול מאד בחוכמת האמת וכל
שערי הנגלות והנסתרות היו גלויות בפניו, לא השתמש מעולם
בשום קבלה מעשית, גם קמיע לא כתב מימיו. והזקנים שבדור
וכל תלמידיו הגאונים סיפרו עליו רק זאת, כי דבריו עשו רושם
תמיד ולא יצאו לבטלה.

גם תפילתו לא שבה ריקם ונתקיים בו הכתוב "ותגזר אומר ויקם
לך". דרכו היתה כאשר הטריחוהו הרבה להיות לעזר באיזה
רפואה ופיקוח נפש, היה מבקש שהחולה יעשה איזו מצוה
בשעה שהוא מתפלל בעדו, למען תגן עליו זכות המצוה ההיא.
פעם אחת הפצירה בו אמו של חולה כי יתפלל בעד בנה. וישלח
התפילין שלו לחולה, ויצו כי ישימם עליו ויקרא קריאת שמע.

אחות רבינו, היא דודתי הצדקנית מרת פרומה סיפרה לי לתומה
כי פעם בבואה לבקרו ולדרוש בשלום רבינו, לקחה עימה את
בתה בת השנתיים, והנה בתה חלתה שם עד מאד במחלת
השדפון והרופאים נואשו מחייה.

עקב כך היא נאלצה להתעכב במקום יותר מארבעה ירחים.
כאשר הרופאים ראו כי אפסה התקווה שתתרפא הילדה, הציע
רופא אחד לתת לה תרופה אשר תשים קץ לדבר, אם לשבט
אם לחסד...

היא גם הרשתה אותו לדבר הזה, כי דאגה מאד אל יתר עולליה
אשר הניחה אותם באפס משען, כי היא לבדה היתה המפרנסת
אותם ותירא לבל יגוועו ברעב.

אך רבינו התקצף מאד על הרופא, כאשר שמע הדבר הזה.
ויאמר: "גם חיי זבוב יקרים בעיני הקב"ה ובוודאי נפש אדם!"

בהיות דודתי עימו בחדרו לבדו, העתירה עליו בתחנונים ובכי,
אולי יסכים להושיעה בדברים סגוליים. ויען אותה רבינו, אמנם
לא כבדים הם דברים כאלו, אבל אסור להתעסק בהם ולשנות
סדרי בראשית, אך אנסה בתפילה לה'. ובאמת אחרי זה החלה
הילדה לשוב לאיתנה ותהי בריאה! (תולדות אליהו)

ביום שישי יחול יום פטירתו של אותו גאון עצום וצדיק רבי אליהו
רגולר, מגדולי ליטא, י"ט חשוון תר"י, רבה של רגולה, סלבודקה וקליש

"לעשות צדקה - על ידי - משפט" ... כאשר אחד מבני עירו לקח
לו לחתן בחור בן תורה, היה רבי אליהו רגולר שולח את רעייתו
הרבנית להתוודע אל חמותו של הבחור, ולהגיד לה בשמו כי
הוא הרב שבע רצון ורווה נחת מהחתן וכי הוא גדול בתורה, לכן
מצווה עליה שתנהג כבוד ויקר בחתנה ותדאג לו. בדרכיו אלו
רומם רבינו את כבוד התורה והיריבה אהבה, שלום ורעות. (שם)

מאליהו לאליהו, סגולה לרפואה: בהר הכרמל נמצאת מערת אליהו
הנביא זכור לטוב, שם באים יהודים לאלפים, גם ממרחקים.
כל מי שיש לו חולי בא וישן יחידי במערה לערך שתי שעות, כה
יעשה שלש לילות רצופות ויתרפא!" (שערי ירושלים)

סיפר אותו תלמיד חכם - את הניתוח עברתי כדברי ר' משה
בעירי, ואחרי הניתוח הייתי צריך לשכב שלש עשרה שבועות
בבית החולים, רבים באו לבקרני, הביאו לי דברים טובים
ומעדנים, האכילו אותי, דיברו עימי ושימחו אותי, או אז
הרגשתי וראיתי כמה צדקו דבריו של ר' משה...

בא וראה מה בין דעת בעלי בתים לדעת תורה - סיים אותו
תלמיד חכם - ומה גדולה מצות ביקור חולים ושכרה!"
(ביקור חולים" בהלכה ובאגדה להרה"ג רבי א. ז. מורסקי)

בא לפני הגאון רבי בן ציון אבא שאול אברך ושאל: "לבן
משפחתי צורך בטיפול רפואי סבוך, קיבלנו המלצה על רופא
פלוגי, מה דעת כבודו?" רבינו ענה: "הוא אינו מבין הרבה!"
שאל השואל: "מהיכן יודע כבודו?"

ונענה: "הייתי נוכח באסיפה של רבנים ורופאים בכירים בנוגע
לטיפול רפואי בעיניו של ראש הישיבה, חכם יהודא צדקה,
דיברו שלשה רופאים, האחד דיבר קצר וקולע, השני דיבר קצת
יותר והשלישי דיבר הרבה, הוא אותו פרופסור. הפטיר רבי בן
ציון: "דע לך, מי שמדבר הרבה מבין קצת..." (רבינו האור לציון" ח"ב)

סיפר הגאון רבי יצחק אורחי - אספר לכם סיפור שקרה אצל אחד
מגדולי הדור, הגאון רבי אברהם פאם: הוא היה אדם גדול מאד
בכל המובנים, אי אפשר לתאר איזו שלימות, בתורה, בצדקות,
בחסד, בבינת הלב, מיחידי הדור.

נודע לו לרב פאם על חולה השוכב בבית חולים והוא זקוק
לביקורו. נטל עימו מספר תפוזים והלך לבקרו. כאשר הגיע
למיטת החולה הציע לו את התפוז. החולה שכבר אכל, הודה
לרב פאם על הצעתו באשר הוא כבר שבע. אך אמר - כבוד הרב,
בסמוך למיטתי ישנו יהודי חולה - אחר כך נתברר כי יהודי זה
היה הרבי ... מברונקס, אשר זמן רב לא בא אוכל לפיו -
מטעמי כשרות - יציע לו הרב תפוז זה.

נטל הרב פאם את התפוז והציע אותו לרבי. הרבי אשר כוחותיו
כבר לא עמדו לו וחש רעב נורא, לקח את התפוז ובלעו כמות
שהוא בקליפתו! מיד ראו הנוכחים איך שבה אליו נפשו.

בזאת לא נסתים הסיפור - המשכו לאחר שנים רבות.

היה זה כאשר הרב פאם ואשתו גרו בבית דירות. שבת אחת חש
הרב לפתע ברע עד כדי צאת הנשמה. הרבנית החלה לרוץ בין
הדירות כדי להזעיק עזרה. כעבור דקות מספר היא שבה ובידה
לימון... היא נתנה בידו של הרב את הלימון. הרב שהיה באפיסת
כוחות מוחלטת הכניס את הלימון לפיו ואכלו, בלעו כמות
שהוא, ורוחו שבה אליו.

אחר זמן מה, כאשר שוחח הרב פאם עם בנו על שארע עימו,
על המצב הקשה שהיה נתון בו, שאלו בתמיהה: "איך יכול
להיות הדבר שבלעתי את הלימון על קרבו ועל כרעיו?"

לפתע קרא הרב פאם: "נזכרתי, אני נזכר באותו הביקור לפני
שנים בבית החולים, ברבי אותו זכיתי להצילו. גם הצלתו היתה
באופן זה, הוא בלע את התפוז ואחר נפשו שבה אליו - הקב"ה
הטיב עימי מידה כנגד מידה, באותה הדרך!" (קונטרס "רבה אמונתך")

ה"אבני נזר" הלך פעם לבקר חולה, ציווה על שמשו כי יקח עימו
פירות לדרך. סבר האיש שהפירות בוודאי מיועדים לחולה.

אולם כאשר בא רבינו לחדרו של החולה, אמר לשמשו, תן לי
את הפירות ואטעם. בהסבירו, הלא חז"ל אמרו שהמבקר את
החולה נוטל אחד משישים מחוליו, אם כך המבקר נחלש וצריך
הוא לאכול איזה דבר מה להשיב את נפשו... (עפי"י "בישישים החכה")

הגמרא אומרת "כל המבקר את החולה ניצול מדינה של גיהנם".
(גדלים מ.) "כל" בא לרבות אפילו קרוביו ואוהביו של החולה, שבלאו
הכי יבואו לבקר, עם כל זה יש להם שכר הגמול - שכר גדול!
(הגה"ק רבי יעקב בן רבינו הב"ח "גאון יעקב" - הובא ב"אוצרות דתנו רבנו ברפואה" ח"א)